

**Samenvatting onderzoeksresultaten
van het Peer2Peer-programma
in Nijmegen
(maart-juni 2018)**

**Julia Kneer
Jeroen Jansz**

1. Inleiding

Hedendaags Europa wordt gekenmerkt door toenemende culturele diversiteit. Dit leidt niet alleen tot moeilijkheden doordat er in verschillende talen moet worden gecommuniceerd, maar ook tot problemen die voortkomen uit verschillende culturele normen en waarden en gedragsnormen. Veel jongeren moeten zich aanpassen aan een nieuwe culturele omgeving, wat het leren van een nieuwe taal, de weg vinden op een nieuwe school en omgaan met nieuwe schoolgenoten omvat (Kammerl & Kramer, 2016; Titzmann & Jugert, 2015). Jongeren die pas deel zijn gaan maken van een nieuwe cultuur, hebben daarom sterk behoefte aan ondersteuning, vooral van leeftijdsgenoten. Het welzijn van gevluchte jongeren kan worden verbeterd als ze die hulp van leeftijdsgenoten krijgen. Onder welzijn verstaan we in algemene zin je positief voelen over en controle hebben over wat er in je leven gebeurt. Belangrijke onderdelen van welzijn zijn zelfvertrouwen, positieve relaties met anderen, zelfstandigheid, het gevoel dat je je omgeving de baas bent, zingeving en persoonlijke groei (Ryff, 1989). We hebben gekeken naar sociale factoren en de motivatie van leerlingen, omdat Peer2Peer programma's zijn gericht op sociale vaardigheden, relaties en onderwijsontwikkeling. Een andere nieuwe ontwikkeling die vooral voor jongeren interessant is, richt zich op nieuwe communicatievormen, zoals sociale media. Communicatie via sociale media vindt plaats zonder tussenkomst van volwassenen. Jongeren gaan relaties aan en vormen nieuwe netwerken (Jansz, Slot, Tol, & Verstraeten, 2015). Onderzoek naar vluchtelingen en communicatietechnologie wijst uit dat sociale media in sommige gevallen van gedwongen migratie bijdraagt aan sociale inclusie (Díaz Andrade & Doolin, 2017). Het gebruik van media als een nieuwe manier van communicatie kan van invloed zijn op het ontstaan van vriendschappen en daarom ook op welzijn. Voor een aantal socialemedia-apps, zoals Instagram en Snapchat, is geen taal nodig, omdat er een grotere nadruk ligt op visuele inhoud (Kennisnet, 2017).

Wanneer communicatie plaatsvindt via dergelijke sociale media, kan de taalbarrière worden verkleind. Deze vorm van communicatie kan het opbouwen van vriendschap tussen lokale jongeren en gevluchte jongeren vooruithelpen. Voor dit interventieonderzoek hebben we onderzocht wat de effecten waren van een specifiek project waarbij Nederlandse jongeren met een migratie achtergrond werden getraind om gevluchte leeftijdsgenoten die zich pas in Nederland hebben gevestigd, te helpen. Ook keken we naar welke rol communicatie via media daarbij speelt.

2. Wetenschappelijke benadering

2.1. Vragenlijsten en deelnemers

Aan het Peer2Peer-programma deden 16 jongeren van Nederlandse scholen (Buddy's) en 16 jongeren van internationale scholen (peers) mee. De geselecteerde buddy's en peers worden getraind voordat ze aan elkaar gekoppeld worden. In de training wordt stilgestaan bij alle zaken die in het contact met elkaar van belang zijn. Zo wordt stilgestaan bij: hoe je omgaat met cultuurverschillen, wat belangrijk is in de communicatie met elkaar, hoe omgegaan dient te worden met vertrouwelijke informatie en ook waar de grenzen van verantwoordelijkheid voor elkaar liggen. In intervisiebijeenkomsten, die begeleid worden door opgeleide Peer2Peer docentcoaches, delen buddy's en peers hun ervaringen.

Ook vroegen we 16 jongeren van dezelfde scholen die niet meededen aan het Peer2Peer programma, om onze vragenlijsten in te vullen (controlebuddy's en controlepeers), zodat we controlegroepen hadden. Vanwege uitval en ziekte op de dagen waarop de gegevens werden verzameld, bestond de uiteindelijke steekproef uit 16 buddy's, 14 peers (uit Syrië), 15 controlebuddy's en 12 controlepeers (voornamelijk uit Syrië). Alle deelnemers waren tussen de 13 en 18 jaar oud (gemiddeld 14 jaar) en 61,7% van de steekproef was vrouwelijk. Voorafgaand aan de eerste ontmoeting tussen buddy's en peers hebben alle deelnemers een vragenlijst ingevuld. Na 14 weken werd dezelfde vragenlijst opnieuw door alle deelnemers ingevuld (de volgorde van de vragen kan worden bekeken in tabel 1 in de bijlage). Alle vragen waren gericht op aspecten van welzijn, gebruik van sociale media en motivatie op school.

2.2. Mediadagboeken

Vier van de buddy's werden gevraagd elke week vijf vragen via WhatsApp te beantwoorden en kregen daarvoor mobiele telefoons en een simkaart (gesponsord door Vodafone Ziggo). De vragen waren: 1) Heb je deze week contact gehad met een je peer?, 2) In het geval dat je geen contact hebt gehad, wat was daar de reden voor?, 3) Hoe denk je dat het met je peer gaat?, 4) Hoe doe jij het als buddy? Hoe voel je je over je rol?, en 5) Is er deze week iets speciaals gebeurd? Zo ja, wat is er gebeurd?

3. Resultaten

3.1. Enthousiasme voor deelname aan Peer2Peer

Statistische analyses wierpen licht op de voornaamste redenen voor deelname aan programma's als Peer2Peer (zie [Kneer, van Eldik, Jansz, Eischeid, & Usta, 2019](#) voor een

gedetailleerd rapport over de resultaten). Vergeleken met anderen waren de peers het meest enthousiast over onderwijs, wat verklaart waarom ze graag aan een dergelijk programma wilden meedoen. Dit is in overeenstemming met onderzoek waaruit is gebleken dat motivatie voor onderwijs een belangrijke rol speelt bij de integratie van jongeren in een nieuwe cultuur (bijvoorbeeld Ager & Strang, 2008). Programma's zoals Peer2Peer dragen bij aan integratie, wat vervolgens weer leidt tot betere onderwijsprestaties.

Uit statistische analyses is bovendien gebleken dat buddy's een sterke mate van sociale steun ervaren, wat kan worden geïnterpreteerd als hun voornaamste reden om mee te doen aan dergelijke programma's, omdat ze dan 'aan anderen kunnen geven' (Cialdini, Brown, Lewis, Luce, & Neuberg, 1997). Kort gezegd zijn er twee redenen dat jongeren aan dergelijke integratieprojecten willen meedoen: voor peers is het de wens om goed onderwijs te volgen en voor buddy's is het de wens om anderen te helpen.

3.2. Online en offline afspreken

Er zijn statistische analyses uitgevoerd om te bepalen of en hoe sociale media van invloed is op de relatie tussen buddy en peer. Het idee voor dit onderzoek is gebaseerd op onderzoeken waaruit bleek hoe belangrijk het gebruik van mobiele apparaten voor vluchtelingen in het algemeen is (Alencar, Kondova, & Ribbens, 2018) en voor sociale inclusie in het bijzonder (Díaz Andrade & Doolin, 2017) en op het argument dat sociale media kan worden gebruikt als een zone waar volwassenen niet komen (Jansz et al., 2015). We hebben ontdekt dat Snapchat emotionele steun bood aan de kinderen die meededen aan het project. Dit blijkt ook uit de mediadagboeken van de buddy's: Veel van de deelnemers waren vaak samen online op sociale mediasites als Snapchat, vooral als er weinig tijd was om offline af te spreken. Het gebruik van sociale media droeg bij aan het ontstaan van vriendschappen. Wanneer de twee niet in persoon konden afspreken, werd vaak aangegeven dat sociale media wel werd gebruikt om contact te houden:

"Ik heb geen fysiek contact gehad met mijn peer (alleen via WhatsApp)." [buddy nr. 1]

"We hebben geen contact gehad buiten WhatsApp." [buddy nr. 4]

Online en offline tijd met elkaar doorbrengen kan de ontwikkeling van een vriendschap versnellen (Buote, Wood, & Pratt, 2009) en online contact en offline communicatie worden als gelijkwaardig beschouwd (Reich, Subrahmanyam, & Espinoza, 2012). Offline sociale steun kan zelfs via online vriendschappen worden verkregen (Trepte, Reinecke, & Juechems, 2012).

Onder offline contact verstaan we met twee of meer personen in een openbare ruimte of privéruimte afspreken om verschillende activiteiten te doen. Er was veel verschil tussen het aantal afspraken in een openbare ruimte en het aantal afspraken in een privéruimte: van de 32 afspraken vonden er 20 plaats op een openbare locatie en 8 in een privéruimte, zoals bij buddy's thuis (6 keer) of bij een peer thuis (2 keer).

3.3. Communicatie en conflicten

De introductie van mensen uit een andere cultuur in het leven van zowel buddy's als peers bleek ook een centraal thema te zijn in de mediadagboeken, omdat dit een bron van verwarring en soms van conflict was. Buddy's lieten weten dat ze hard hun best deden om hun peers te helpen, maar dat taal of miscommunicatie op verschillende manieren roet in het eten gooide. Een deelnemer vertelde het volgende:

"Volgens mij [is hij steeds] weer wat makkelijker in dingen vragen, Ik heb wel het gevoel dat de taalbarrière wat groter is dan gedacht. Ik moest hem inwerken op een ander station en ik moest 500 keer iets uitleggen voordat hij het goed deed. Hij zei wel dat hij het snapte, maar dit was niet het geval." [buddy nr. 3]

De meeste buddy's gaven aan dat de communicatievaardigheden van de peers in de loop van de tijd verbeterden, waardoor het aangaan van relaties tussen buddy's en peers ook makkelijker werd.

Niet alle interacties verliepen zonder conflicten. Hoewel echte conflicten niet vaak voorkwamen, bleek uit de mediadagboeken dat er één specifieke situatie is ontstaan waarin sprake was van een daadwerkelijk conflict. Een peer was uitgenodigd voor een sociale bijeenkomst met eten waarvoor de vrienden van de buddy ook waren uitgenodigd. Zonder een reden te geven verliet de peer de bijeenkomst plotseling voordat deze was afgelopen en liet de buddy ongerust achter. De buddy legde uit:

"Hij is nogal snel vertrokken en ik had dus niet het idee dat hij het naar zijn zin had. Ik voelde me [er] nogal slecht over dat hij het waarschijnlijk niet goed had, maar ik weet ook verder niet zo goed wat ik dan anders had kunnen doen of wat ik er nu mee moet." [buddy nr. 4]

In eerste instantie meldde de buddy dat dit conflict voor enige bezorgdheid had geleid. Later liet de buddy weten dat een gebrek aan communicatie de oorzaak van het conflict was en dat het conflict naderhand snel kon worden opgelost. Het oplossen van het conflict leidde tot een groter begrip en droeg bij aan het versterken van hun relatie. Dit is in overeenstemming met bevindingen die uitwijzen dat het oplossen van conflicten vriendschappen versterkt (Nelson & Aboud, 1985; Vera, Shin, Montgomery, Mildner, & Speight, 2004).

Opbouwen van vriendschap

Over het algemeen lieten de mediadagboeken zien dat er vriendschappen werden opgebouwd. Deelnemers gaven aan dat ze zich in het begin een beetje ongemakkelijk of onzeker voelden en dat er veel ups en downs waren, maar vaak lieten ze weten dat de vriendschap steeds sterker werd. Dit sluit aan op bevindingen over communicatie en conflicten. Het oplossen van conflicten draagt bij aan het opbouwen van vriendschappen en/of toont aan dat er al sprake was van een vriendschap (Nelson & Aboud, 1985). In de loop van het project schrijven de buddy's dit ook in hun mediadagboeken: Twee voorbeelden:

"Het is al minder awkward tussen ons, dus is de communicatie ook wat makkelijker en is het gezelliger." [buddy nr. 2]

"[Ik] heb het idee dat we ook echt goede vrienden zijn [geworden]." [buddy nr. 1]

"We hebben al een goede band opgebouwd." [buddy nr. 2]

Uit deze notities blijkt dat de buddy's zich bewust zijn van het feit dat de relatie met hun peer verbeterde, wat in de meeste gevallen heeft geleid tot het ontstaan van een vriendschap. Hiervoor zijn wederzijdse gevoelens nodig, wat aangeeft dat de deelnemers dachten dat hun peers zich ook zo voelden. Daarnaast hebben alle buddy's gemeld dat de taalvaardigheden van peers verbeterden, waardoor er meer begrip kwam en het ontstaan van vriendschappen werd bevorderd. Een buddy legt uit:

"Ik denk nog steeds dat hij het steeds beter doet, ook op sociaal niveau begint hij makkelijker te communiceren." [buddy nr. 3]

Deze bevindingen zijn in overeenstemming met onderzoek naar volwassen vluchtelingen en het belang van sociale steun om van migratie een succes te maken (Bierwiazek & Waldzus, 2016; Schweitzer, Melville, Steel, & Lacherez, 2006; Simich & Mawani, 2003) en is vooral bewijs voor het argument dat sociale steun van lokale mensen van zeer groot belang is voor integratie (Oppedal, 2011; Podsiadlowski, Vauclair, & Spiess, 2013). Programma's zoals Peer2Peer, die de ontwikkeling van dergelijke sociale netwerken steunen, zijn dus zeer belangrijk voor succesvolle migratie.

3.4. Welzijn van peers

De statistische analyses van de vragenlijsten toonden met betrekking tot het welzijn van peers aan dat het zelfvertrouwen van peers in het begin het laagst was, maar dat dit verschil na 14 weken was verdwenen. Het zelfvertrouwen van peers is dus groter geworden. Eenzaamheid onder peers was in eerste instantie ook hoger, maar deze verschillen verdwenen net als bij zelfvertrouwen in de loop van de tijd. Deze veranderingen in het welzijn van peers bleek ook uit de mediadagboeken van de buddy's.

Over het algemeen lieten buddy's weten dat hun peers zich goed voelden. Slechts in een klein aantal gevallen gaven ze aan te denken dat hun peer zich matig of slecht voelde. Een belangrijk onderwerp was de behoefte aan hulp van de peer en hun reacties op die hulp. Ze hadden om verschillende redenen hulp nodig, bijvoorbeeld op school, op het werk en met taal. Buddy's legden uit dat er verschillende manieren waren waarop de peers omgingen met hun behoefte aan hulp:

"Volgens mij [gaat het] steeds beter [met hem]. Hij komt iets beter uit met antwoorden dan eerst en vraagt ook uit zichzelf meer dingen." [buddy nr. 3]

"Ik heb haar gevraagd of ik haar ergens mee kan helpen, maar dat hoefde niet." [buddy nr. 2]

"Met mijn peer gaat het goed. Ik vind mijn rol als buddy steeds wat makkelijker, omdat het steeds duidelijker is wat mijn peer wil doen en waarmee ik haar kan helpen." [buddy nr. 2]

Buddy's namen soms zelf het initiatief om hun peer te helpen. Een van de buddy's zorgde ervoor dat zijn peer een baan kreeg. Dat peers in de loop van de tijd vaker om hulp vroegen, was een positieve verschuiving die verband houdt met de toegenomen zelfredzaamheid van peers, die door de buddy's werd waargenomen en een bekend en belangrijk element van welzijn is (Perreira & Ornelas, 2011; Vera et al., 2004). Het toegenomen welzijn van peers had ook een positieve invloed op het welzijn van hun buddy's. Duidelijkere communicatie, grotere zelfredzaamheid en het ontstaan van vriendschappen werden ook door de buddy's gemeld.

3.5. Ervaringen van buddy's

Uit statistische analyses is gebleken dat buddy's na 14 weken minder tevreden waren over hun leven. Het is belangrijk om op te merken dat de tevredenheid over het leven vrij hoog was voor iedereen en dat dit dus geen reden is om aan te nemen dat Peer2Peer een negatieve invloed had op de buddy's. Buddy's schreven slechts af en toe in hun mediadagboeken dat ze zich slecht voelden of grote problemen hadden. Veel van hen meldden dat ze zich goed voelden doordat het steeds beter ging met hun peer en doordat er vriendschappen ontstonden. In die gevallen lieten de buddy's weten dat ze zich trots voelden.

Die trots leek gedeeltelijk voort te komen uit hun verantwoordelijkheidsgevoel. Uit hun mediadagboeken bleek dat de buddy's een sterk verantwoordelijkheidsgevoel hadden dat zowel voor positieve als negatieve gevoelens zorgde. Wanneer hun peer het goed deed of hun vriendschap sterker werd, voelden ze zich trots en blij. In sommige gevallen leek dit verantwoordelijkheidsgevoel ook een last te zijn. Sommige buddy's voelden zich schuldig omdat ze niet vaak genoeg konden afspreken. Anderen wilden helpen, maar wisten niet hoe of hun hulp werd afgeslagen. Een buddy legde uit:

"Ik heb het gevoel dat ik [voor de relatie met de peer] wat meer voor moet doen, iets meer het voortouw nemen." [buddy nr. 3]

Sommige buddy's lieten weten dat ze het gevoel hadden dat ze voortdurend het voortouw moesten nemen, maar zouden willen dat hun peer dat ook deed. De mediadagboeken toonden aan dat de meeste buddy's erg gemotiveerd waren om hun peers te helpen, maar dat deze verantwoordelijkheid soms een grote last was voor de jonge deelnemers. Wanneer ze deze problemen op wisten te lossen, leken ze nog trotser te zijn. Een van de deelnemers vertelde:

"Volgens mij gaat het wel goed met mijn peer, dat denk ik omdat ze steeds zegt dat ze weer zin heeft om af te spreken. Met mij als buddy gaat het goed, doordat ze zegt dat ze zin heeft om af te spreken krijg ik daar ook meer zin in." [buddy nr. 2]

De toegenomen zelfredzaamheid van peers wordt opnieuw genoemd en leidt tot een sterkere relatie, wat vervolgens weer invloed heeft op het welzijn van buddy's, vooral wanneer dit proces gepaard gaat met een gevoel van trots (Schwartz & Sendor, 1999).

4. Conclusie

Samengevat blijkt uit ons onderzoek dat de Peer2Peer-interventie positieve gevolgen had voor zowel de Nederlandse jongeren als de vluchtelingen. Niet alleen peers, maar ook buddy's kregen positieve inzichten en ontwikkelden zachte vaardigheden die belangrijk zijn in een maatschappij die steeds cultureel diverser wordt. Buddy's hadden plezier in hun rol en konden hun peers wanneer nodig helpen. Het is belangrijk om op te merken dat het gebruik van media een ondersteunende factor was en dan met name nieuwe sociale media, die wordt gebruikt voor ontspanning en communicatie en die taal overstijgt of waarvoor het gebruik van taal helemaal niet nodig is (zoals Snapchat). Een suggestie voor toekomstige migratieprogramma's is het opnemen van trainingen in mediageletterdheid voor de deelnemers en begeleiders. Deelnemers leren hoe ze taalbarrières kunnen omzeilen door specifieke sociale media te gebruiken. Begeleiders leren mogelijk hoe ze sneller kunnen helpen door naast de persoonlijke bijeenkomsten ook online beschikbaar te zijn. Zo kan worden voorkomen dat buddy's zich overdonderd voelen door de verantwoordelijkheid die ze op zich nemen. Communicatie verloopt vandaag de dag zeer snel en jongeren gebruiken communicatie om vriendschappen aan te gaan. Sociale media opnemen in de Peer2Peer-training en het Peer2Peer-proces kan dus 1) de bestaande positieve effecten op het ontwikkelen van de vriendschap tussen buddy en peer versterken en 2) buddy's en hun volwassen begeleiders helpen contact te houden en problemen die ontstaan voor buddy's sneller oplossen.

Bronnen

- Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166–191. <http://doi.org/10.1038/tpj.2011.14>
- Alencar, A., Kondova, K., & Ribbens, W. (2018). The smartphone as a lifeline: An exploration of refugees' use of mobile communication technologies during their flight. *Media, Culture and Society*, advance online publication. <http://doi.org/10.1177/0163443718813486>
- Baumeister, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I., & Vohs, K. D. (1965). Rosenberg Self-Esteem Scale. *New York*. <http://doi.org/S0034-98872009000600009>
- Bierwiazek, K., & Waldzus, S. (2016). Socio-cultural factors as antecedents of cross-cultural adaptation in expatriates, international students, and migrants: A review. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 47(6), 767–817. <http://doi.org/10.1177/0022022116644526>
- Buote, V. M., Wood, E., & Pratt, M. (2009). Exploring similarities and differences between online and offline friendships: The role of attachment style. *Computers in Human Behavior*, 25(2), 560–567. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2008.12.022>
- Cialdini, R. B., Brown, S. L., Lewis, B. P., Luce, C., & Neuberg, S. L. (1997). Reinterpreting the empathy-altruism relationship: When one into one equals oneness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(3), 481–494. <http://doi.org/10.1037/0022-3514.73.3.481>
- Crick, N. R., & Ladd, G. W. (1993). Children's perception of their peer experiences: attributions, loneliness, social anxiety, and social avoidance. *Developmental Psychology*, 29(2), 244–254.
- Díaz Andrade, A., & Doolin, B. (2017). Information and communication technology and the social inclusion of refugees. *MIS Quarterly*, 40(2), 405–416. <http://doi.org/10.25300/misq/2016/40.2.06>
- Huebner, E. S. (1994). Preliminary development and validation of a multidimensional life satisfaction scale for children. *Psychological Assessment*, 6(2), 149.
- Jansz, J., Slot, M., Tol, S., & Verstraeten, R. (2015). Everyday creativity: Consumption, participation, production, and communication by teenagers in the Netherlands. *Journal of Children and Media*, 9(2), 143–159. <http://doi.org/10.1080/17482798.2015.1015433>
- Kammerl, R., & Kramer, M. (2016). The changing media environment and its impact on socialization processes in families. *Studies in Communication Sciences*, 16(1), 21–27. <http://doi.org/10.1016/j.scoms.2016.04.004>
- Kennisnet. (2017). Monitor Jeugd en Media 2017 [Monitor youth and media]. Retrieved from <https://www.kennisnet.nl/publicaties/monitor-jeugd-en-media/>
- Lee, S. J. (2009). Online communication and adolescent social ties: Who benefits more from internet use? *Journal of Computer*, 14, 509–531. <http://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2009.01451.x>
- Nelson, J., & Aboud, F. E. (1985). The Resolution of social conflict between friends. *Child Development*, 56(4), 1009–1017. <http://doi.org/10.2307/1130112>
- Oppedal, B. (2011). The role of social support in the association between perceived discrimination and mental health among young Immigrants in Norway. *International Journal of Developmental Science*, 5, 85–99. <http://doi.org/10.3233/DEV-2011-11076>
- Perreira, K. M., & Ornelas, I. J. (2011). The physical and psychological well-being of immigrant children. *Future of Children*, 21(1), 195–218. <http://doi.org/10.1353/foc.2011.0002>
- Podsiadlowski, A., Vauclair, C., & Spiess, E. (2013). Social support on international assignments: The relevance of socioemotional support from locals. *International Journal of Psychology*, 48(4), 563–573. <http://doi.org/10.1080/00207594.2012.669042>

- Reich, S. M., Subrahmanyam, K., & Espinoza, G. (2012). Friending, IMing, and hanging out face-to-face: Overlap in adolescents' online and offline social networks. *Developmental Psychology*, 48(2), 356–368. <http://doi.org/10.1037/a0026980>
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069–1081. <http://doi.org/10.1037/0022-3514.57.6.1069>
- Schwartz, C. E., & Sendor, R. M. (1999). Helping others helps oneself: Response shift effects in peer support. In *Social Science and Medicine* (Vol. 48, pp. 1563–1575). [http://doi.org/10.1016/S0277-9536\(99\)00049-0](http://doi.org/10.1016/S0277-9536(99)00049-0)
- Schweitzer, R., Melville, F., Steel, Z., & Lacherez, P. (2006). Trauma, post-migration living difficulties, and social support as predictors of psychological adjustment in resettled Sudanese refugees. *Australia and New Zealand Journal of Psychiatry*, 40(2), 179–187.
- Sherbourne, C. D., & Stewart, A. L. (1991). The mos social support survey. *Social Science Medicine*, 32(6), 705–714.
- Simich, L., & Mawani, F. N. (2003). Social support and the significance of shared experience in refugee migration and resettlement. *Western Journal of Nursing Research*, 25(7), 872–891. <http://doi.org/10.1177/0193945903256705>
- Sokatch, A. (2006). Peer influences on the college-going decisions of low urban youth. *Education and Urban Society*, 39(1), 128–146. <http://doi.org/10.1177/0013124506291783>
- Titzmann, P. F., & Jugert, P. (2015). Acculturation in context: The moderating effects of immigrant and native peer orientations on the acculturation experiences of immigrants. *Journal of Youth and Adolescence*, 44(11), 2079–2094. <http://doi.org/10.1007/s10964-015-0314-0>
- Trepte, S., Reinecke, L., & Juechems, K. (2012). The social side of gaming: How playing online computer games creates online and offline social support. *Computers in Human Behavior*, 28(3), 832–839. <http://doi.org/10.1016/j.chb.2011.12.003>
- Vera, E. M., Shin, R. Q., Montgomery, G. P., Mildner, C., & Speight, S. L. (2004). Conflict resolution styles, self-efficacy, self-control, and future orientation of urban adolescents. *Professional School Counseling*, 73–80.

BIJLAGE

Tabel 1. Opbouw van de vragenlijst (opmerking: als er meer dan één vraag voor een concept was, is het gemiddelde van dit concept berekend voor verdere statistische analyses)

Meting	Items	Schaal	α_1	α_2	Bron
Demografie	geslacht, leeftijd, nationaliteit				
Vrijtijdsbesteding	teamsporten, individuele sporten, tijd doorgebracht met vrienden, passieve activiteiten (tv, boeken, enz.), culturele activiteiten	1 = nooit; 5 = altijd			
Mediagebruik	online games, Facebook, WhatsApp, Instagram, Snapchat	1 = nooit; 5 = altijd			
Verbondenheid met school	3 vragen	1 = nooit; 6 = elke dag	0,51	0,61	Lee (2009)
Motivatie op school	8 vragen	1 = helemaal niet mee eens, 8 = helemaal mee eens	0,81	0,80	Huebner (1994)
Normen onder peers voor schoolprestaties	3 items	1 = niet belangrijk; 5 = heel belangrijk	0,81	0,86	Sokatch (2006)
Zelfvertrouwen	10 vragen	1 = helemaal niet mee eens, 6 = helemaal mee eens	0,75	0,79	Rosenberg uit Baumeister et al. (1965)
Tevredenheid over het leven	7 items	1 = helemaal niet mee eens, 6 = helemaal mee eens	0,74	0,82	Huebner (1994)
Emotionele begeleiding	4 vragen	1 = helemaal niet mee eens, 6 = helemaal mee eens	0,87	0,90	Sherbourne & Stewart (1991)
Sociale afleiding	3 vragen	1 = helemaal niet mee eens, 6 = helemaal mee eens	0,77	0,75	Sherbourne & Stewart (1991)
Liefdevolle steun	3 vragen	1 = helemaal niet mee eens, 6 = helemaal mee eens	0,87	0,86	Sherbourne & Stewart (1991)
Sociale angst	9 vragen	1 = nooit waar; 4 = altijd waar	0,65	0,67	Crick & Ladd (1993)
Eenzaamheid onder peers	16 vragen	1 = nooit; 4 = vaak	0,90	0,91	Crick & Ladd (1993)